

Regiondirektörens rapport

31 oktober 2018

GÄLLER FÖR VERKSAMHET

Region Norrbotten

PUBLICERINGSDATUM

[Publiceringsdatum Quickpart]

DOKUMENT-ID

ARBGRP583-382524020-501

ANSVARIG

Veronika Sundström

VERSION

0.27

UPPRÄTTAD AV

Kirsti Jussila

Innehållsförteckning

Regiondirektörens rapport	1
Aktuella händelser	3
Regionen i lokala medier	3
Klart med ny kommunikationsdirektör	3
Säkerhetspartner Norden blev årets näringslivs-pristagare.....	3
Region Norrbotten ställer sig bakom de globala målen	3
Remissvaren på RUS behandlas	4
Filmer om Sexuell hälsa vann pris.....	4
Den regionala jämställdhetsdagen och Norrbottens jämställdhetspris.....	4
Vi är romer.....	4
Återföringsdag 2018	5
Nu startar basårsprogrammet för nya sjuk-sköterskor	5
Planering för civilt försvar har återupptagits	5
Ett sammanhållet system underlättar integrationen	5
Information om verksamhet	6
Mässlingsutbrottet i Norrbotten augusti - september 2018.....	6
Min plan- samordnad planering	6
Patientsäkerhet.....	7
Beslut i utvecklingsrådet om genomförande av förstudier	10
Beslut i utvecklingsrådet om genomförande av uppdrag/projekt	10
Ny backuplösning för att hantera säkerhets-kopiering av data	10
Visionsdriven hälsa lägger grunden för fortsatt arbete mot visionen 2035	10
Fortsatt arbete med SAM-modellen.....	11
Forskardagen visade på en bredd i den forskning som bedrivs i regionen	12
Region Norrbottens verksamhetsmodell och flödesutbildning.....	13
Workshop avancerad klinisk sjuksköterska (AKS)	14
Forskning om unga nyanländas upplevelse av hälsa	14
Stort intresse för utbildningar i etik	15
Vård och omsorg i glesbygd som försöksområde.....	15
Implementering av placeringsstrategin i ny finanspolicy	16
Bilagor:	18
Ledningsrapport per september 2018.....	18

Aktuella händelser

Regionen i lokala medier

I lokala medier har det förts diskussion kring satsningen på sjuksköterskor genomförs för att skapa en tryggare vård med högre kvalitet genom att minska beroendet av inhyrd personal. Under förra året var kostnaden för inhyrda sjuksköterskor 49 miljoner kronor.

Lönetillägget på 2500 kronor i månaden gäller för de sjuksköterskor som arbetar heltid på vårdavdelningar med dygnet runt verksamhet och vid akut-mottagningar. Det finns även ett funktionstillägg på 2500 kr per månad för specialistsjuksköterskor som arbetar inom anestesi, operation och intensivvård. Ungefär 1100 sjuksköterskor omfattas av lönetillägget som riktas till verksamheter där det finns ett beroende av inhyrda.

Klart med ny kommunikationsdirektör

Anna Rosendahl blir ny kommunikationsdirektör för Region Norrbotten. Med sina gedigna chefserfarenheter och arbete i olika ledningsgrupper tillträder hon sin tjänst 1 december. Hon kommer från Luleå och har en utbildning i internationell ekonomi med marknadsföring som inriktning. Hon har tidigare jobbat som personal- och informationschef för Scania Ferruform, HR Director för Plannjakoncernen och platschef på en lastbilstation. Anna Rosendahl har också erfarenhet från att ha arbetat som marknadskoordinator, eventplanerare och strategiutvecklare.

Säkerhetspartner Norden blev årets näringslivs- pristagare

Region Norrbotten och Almi Företagspartner Nord delar årligen ut ett näringslivspris på 50 000 kr. I år fick Säkerhetspartner Norden AB näringslivspriset i Norrbotten. Priset synliggör framgångsrika företagare och därigenom stimulerar näringslivsutvecklingen i länet. Företaget främjar branschutveckling genom externa programråd, intresseföreningar och undervisning på brandingenjörsutbildningen vid Luleå tekniska universitet. De vill skapa arbetstillfällen, stötta universitetet och aktivt verka för ett säkert samhälle, där mångfald och jämställdhet är en möjlighet och inte ett hinder. Bolaget jobbar för en bred mångfald bland sina anställda.

Region Norrbotten ställer sig bakom de globala målen

Världens länder har kommit överens om att skapa en hållbar värld utan ojämlikheter, fattigdom och hunger. Nu ställer sig också Region Norrbotten bakom överenskommelsen. Tillsammans med länets kommunalråd och landshövdingen har Region Norrbotten skrivit på en avsiktsförklaring om att bidra till att Agenda 2030 kan genomföras.

Remissvaren på RUS behandlas

I februari ska den nya regionala utvecklingsstrategin (RUS) beslutas av regionfullmäktige.

Under sommaren och en bit in på hösten har RUS 2030 varit på remiss och 65 remissvar har kommit in från bland annat företag, föreningar, myndigheter, organisationer, kommuner och olika avdelningar och enheter på regionen. Nu pågår ett febrilt arbete att behandla alla remissvar innan regionstyrelsens sammanträde i december.

I stort har regionen fått in positiva remissvar, men det har också kommit in synpunkter på att regionen ska utveckla texterna om jämställdhet, mångfald, nationella minoriteter och gröna näringar.

De inlämnade remissvaren är överlag bra och antalet är över förväntan. Det visar på ett intresse för Norrbottens utveckling, både ute i länet och i den egna organisationen.

Filmer om Sexuell hälsa vann pris

Kunskapsnätverket SRHR norr är ett nätverk bestående av de fyra norrlänen inom frågor om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Nätverket vann tillsammans med ungdomshälsan i Umeå pris för filmserien Nästan allt om sex i Sverige på den nationella ungdomsmottagningskonferensen arrangerad av Föreningen för Sveriges ungdomsmottagningar (FSUM) i maj 2018. Kunskapsnätverket SRHR norr arbetar vidare med en säsong 2 som kommer att innehålla sex nya avsnitt.

Den regionala jämställdhetsdagen och Norrbottens jämställdhetspris

Den årliga regionala jämställdhetsdagen handlade bland annat om innovativa vägar till en jämställd region. Vinnaren av jämställdhetspriset på 100 000 kronor gick i år till Övertorneå kommun för sitt arbete med att förbättra pojkars dåliga skolresultat. Dagen arrangeras i samverkan med Norrbottens Kommuner, Länsstyrelsen i Norrbotten samt Luleå tekniska universitet.

Vi är romer

På Norrbottens museum visas under perioden september 2018 till juni 2019 utställningen Vi är romer. Utställningen är ett samarbete mellan Region Norrbotten, Norrbottens museum, Forum för Levande Historia, Göteborgs Stadsmuseum och Romanikvinnans rätt i samhället. Utställningen beskriver 500 år av utanförskap, tältliv, aktivism, glädje, traditioner, musik, och framtidshopp men även vandringen från Indien till Europa, språk och kulturarv. Den visar även århundranden av diskriminering och förföljelse.

I Norrbottens kulturplan lyfts de nationella minoriteterna och urfolken som en unik del av Norrbottens kulturliv. I utvecklingsinsatser ska Norrbotten synliggöra och öka kunskapen om nationella minoriteters och urfolks språk, kultur och historia. Denna kunskap behövs i majoritetssamhället och är ett

gemensamt ansvar för hela regionen. Genom utställningen skapas möjligheten för möten och kunskapande människor emellan.

Återföringsdag 2018

Återföringsdagen är en årligen återkommande dag som i år lyfte åtgärder utifrån uppdragen i 2016 års verksamhetsrapporter från hälso- och sjukvårdsberedningen, programberedningen samt regionala beredningen. I år hölls den viktiga dagen i september på Sunderby Folkhögskola.

I de rapporter som presenterades framkom att regionen i större utsträckning ska använda medborgardialog som metod för såväl förtroendevalda som verksamhetsföreträdare. Beredningarna hade även lyft fram vikten av att öka kännedomen om regionens invånartjänster och att utveckla dessa.

Nu startar basårsprogrammet för nya sjuksköterskor

Det finns ett stort intresse att gå basårsprogrammet som erbjuds till alla sjuksköterskor som är nya i yrket. Basårsprogrammet är en del i regionens karriärmodell för sjuksköterskor. Under september startade 33 nyanställda sitt kliniska basår. Programmet som pågår under ett år består av tre delar som tillsammans ska bidra till färdighetsträning, professionell utveckling och en god arbetsmiljö. Programmet är också ett sätt att mer systematiskt ta tillvara nyutexaminerades kunskap och kompetens.

Sjuksköterskor som anställts under år 2018 kommer att erbjudas att ta del av utbildningspaket och mentorsamtal i grupp. Inför vårterminen 2019 kommer programmet att byggas upp till fullskaligt program vilket innebär att även en strukturerad, förstärkt och förlängd arbetsplatsintroduktion kommer att ingå. Intagning till kliniskt basårsprogram sker halvårsvis.

Planering för civilt försvar har återupptagits

Inom ramen för den återupptagna planeringen för civilt försvar pågår ett antal aktiviteter. Sveriges kommuner och landsting (SKL) har tecknat avtal med staten om genomförande av ett antal insatser, bl. a deltagande i nationell samt regional planering i samverkan med Länsstyrelsen, Försvarsmakten och Socialstyrelsen. Vidare ska landsting och regioner kartlägga vilka delar av hälso- och sjukvårdsverksamheten som mest berörs av den återupptagna planeringen för civilt försvar samt delta i nationella och regionala övningar. Den verksamhet som ska bedrivas vid höjd beredskap är beroende av fungerande logistik samt lokaler och inom dessa områden pågår arbete. Ett arbete med krigsplacering av viss personal i regionledningen är påbörjat och i samband med det ska den allmänna tjänsteplikten för hälso- och sjukvårdspersonal ses över.

Ett sammanhållet system underlättar integrationen

Region Norrbotten har inte varit remissinstans för Mottagandeutredningen som föreslår ett helt nytt system för mottagande av asylsökande och nyan-

lända. Regionen har haft möjlighet att delge sina synpunkter till Sveriges kommuner och landsting (SKL) som i sitt yttrande ställer sig bakom Mottagandeutredningens huvudförslag. SKL menar dock att det finns många avgörande förutsättningar som måste åtgärdas och säkerställas för att de ska kunna ställa sig bakom förslaget som helhet.

Mottagandeutredningens förslag omfattar hela kedjan från asylansökan till bosättning eller återvändande, samt utformning av ersättningssystem till kommuner och landsting för asylsökande och nyanlända. Utredningens huvudförslag innebär omfattande förändringar i ansvarsfördelning och uppdrag för både kommuner, landsting och statliga aktörer.

Information om verksamhet

Mässlingsutbrottet i Norrbotten augusti - september 2018

Tre personer insjuknade i mässling i Norrbotten under augusti och september 2018. En epidemiologisk uppföljning genomfördes av vårdhygien och smittskydd i Norrbotten i samverkan med infektionssektionen och barnkliniken vid Sunderby sjukhus. Möjligt exponerade följdes upp. Totalt bedömdes immunitetsstatus hos 416 möjligt exponerade patienter samt 178 personal och åtgärder vidtogs hos de med tveksamheter kring immunstatus. Endast ett sekundärfall kunde konstateras.

Immuniteten mot mässling är god i länet till följd av den goda följsamheten till det allmänna nationella vaccinationsprogrammet för barn. Det är av mycket stor vikt att sjukvårdspersonal har immunitet mot mässling. Efter mässlingsutbrottet i Västra Götalandsregionen 2017-18 gjordes en informationsinsats från Smittskydd Norrbotten för att uppmärksamma behovet av inventering av läget i länets sjukvård och uppvaccinering av mottagliga i vårdarbete. Följsamheten på de nu centrala klinikerna – barn och infektion – har varit god. På enstaka andra enheter har insatsen inte haft samma genomslag och det nu inträffade påvisar behovet av en ny sådan genomgång.

Regionen har ett arbetsgivaransvar som framgår av arbetsmiljölagstiftningen AFS 2005:01 samt nu (snart) även AFS 2018:4 som gäller från och med 19 november 2018. Stöd till verksamheterna vid behov av inventering av läget kan fås hos Smittskydd Norrbotten.

Min plan- samordnad planering

Via projektet Min plan följs statistiken över upprättade Samordnade planer (SIP) samt utskrivningsklara patienter upp var tredje månad. Projektet startade 1 jan 2016 och löper ut 31 dec 2018. Arbetet sker i samverkan mellan Region Norrbotten (som är projektägare), Norrbottens kommuner och Luleå tekniska universitet.

Statistiken för 2017 visar på att totala antalet utskrivningsklara dagar som patienter låg kvar en dag eller mer på sjukhuset under året (oavsett ålder) var 21044 dagar.

Statistiken som baserar sig på antal utskrivningsklara dagar under mars* 2018 – september, visar på att patienter (oavsett ålder) som ligger kvar på sjukhus en dag eller mer ger en prognos på totalt 8904 dagar för hela året. Prognosen för 2018 pekar därmed på en minskning med 12140 utskrivningsklara dagar som patienter ligger kvar på sjukhusen i Region Norrbotten jämfört med 2017.

Om man ser till antalet återinskrivningar för tiden mars-september ligger årets (2018) siffror bättre till under tre av dessa månader, oförändrat för en månad och en marginell ökning för tre av månaderna, när vi jämför 2017 med 2018. Således kan ingen ökning av återinskrivningar skönjas om än fler patienter lämnar sjukhuset samma dag de är utskrivningsklara.

Verksamheterna inom både region och kommuner signalerar om svårigheten för slutenvården att sätta ett korrekt preliminärt utskrivningsklardatum redan vid inskrivningen. Det får till följd att datum för utskrivningsklar kan komma att ändras flera gånger för en patient. Det innebär även extra kostnader framförallt för kommunen som står redo att ta emot patienten men som då får planera om i sin verksamhet. Det handlar med andra ord främst om personalresurser som kostar extra.

*Den nya lagen och de förändrade arbetsprocesserna var implementerade i hela länet from 1 mars 2018.

Patientsäkerhet

Aktuella tillsynsärenden

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) besökte regionen i början av oktober för att inspektera patientsäkerhet inom primärvården. De träffade representanter på lednings- och vårdgivarnivå från enhetschefer till regionstyrelsen. Besöket handlade om hur regionen hanterade bristen på läkare och sjuksköterskor samt handläggningen vid förskrivning av beroendeframkallande läkemedel.

IVO kommer även att genomföra tre separata verksamhetstillsyner som syftar till att följa upp åtgärder som redovisats i lex Maria utredningarna. Tillsynerna riktas mot akutmottagningen i Piteå (två ärenden) och Björknäs hälsocentral.

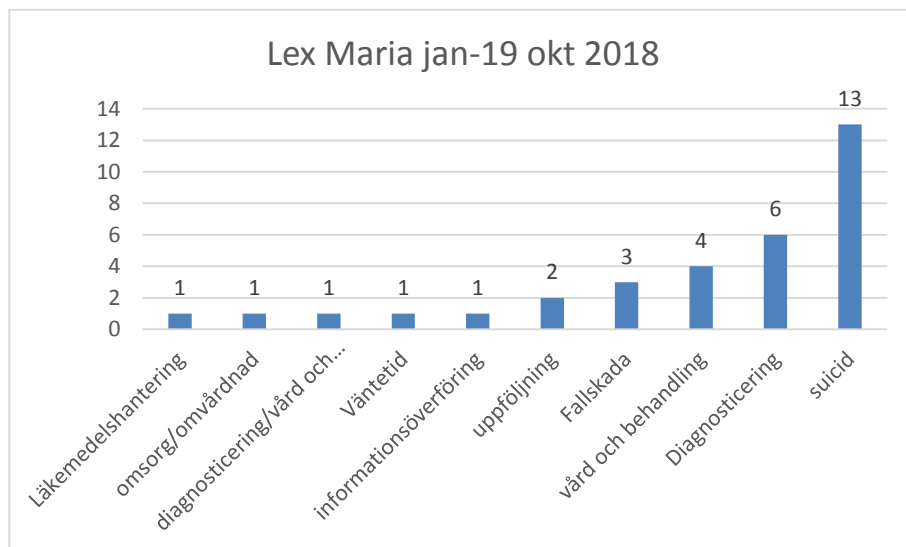
Ytterligare ett tillsynsärende mot Björknäs hälsocentral är öppnad. Syftet med tillsyn är att granska fördröjda utskrifter av journaldiktat och att inkomna remisser omhändertas i tid.

Inom psykiatrin kommer regionen att omfattas av en nationell tillsyn. Tillsynen riktar sig mot Barn- och ungdomspsykiatriska kliniken (BUP), psykia-

trin länsgemensam Öjebyn och psykiatri Gällivare/Kiruna. Denna tillsyn avser tvångsåtgärderna kopplade till lagen om psykiatrisk tvångsvård (1991:1 128) och lagen om rättspsykiatrisk vård (1991:1 129).

Lex Mara ärenden

Fram till oktober 2018 finns 33 beslutade lex Maria ärenden och tre under utredning/bedömning. Flest ärenden berör suicid samt försenad/missad diagnos. De är också de områden som det ses en ökning sedan augusti 2018. Inom division närsjukvård finns 23 ärenden, länssjukvården har fyra ärenden och Folk tandvården två. Två av ärenden involverar både läns- och närsjukvården.

Nationella rapporter markörbaserad journalgranskning inom psykiatri

Det nationella resultatet från journalgranskning inom psykiatri har nu sammanställts i en rapport. Resultatet på nationell nivå visar att i 17 procent av de granskade journalerna inom allmän vuxen-psykiatrisk vård identifierades skador. Närmare hälften av dem bedömdes vara undvikbara eller sannolikt undvikbara, det vill säga att de hade kunnat undvikas om adekvata åtgärder vidtagits. Vanligaste skadeområdena är förlängt sjukdomsförlopp. Det kan t.ex. röra sig om obehandlat sjukdomstillstånd, felaktig diagnos, otillräcklig behandlingseffekt eller avbruten behandling. Skador förekommer oftare inom öppenvården. Unikt för denna journalgranskning är att markörer använts för kartläggning av kvalitetsbrister i verksamheten och inte bara för att identifiera skador. I 78 procent av alla granskade journaler identifierades en eller flera kvalitetsbristmarkörer vilket indikerar bristande följsamhet till nationella och lokala riktlinjer. Den vanligaste kvalitetsbristmarkören på nationell nivå och inom regionen var Avsaknad av vårdplan. En vårdplan ger en samlad bild av patientens behov, mål och de insatser som planeras. Den skapar förutsättningar för patienten att vara delaktig i sin vård.

Patientsäkerhetsrund på hälsocentralerna i Arjeplog och Arvidsjaur

I slutet av september besökte högsta ledningen och patientsäkerhet hälsocentralerna i Arjeplog och Arvidsjaur på patientsäkerhetsrund. Under rondan diskuterades patientsäkerhetsrisker med lokala ledningen, personal, besökare och patienter. Patienterna beskrev att de kände sig trygga med sin hälsocentral och upplevde att de var lätt att komma i kontakt med sjukvården på hälsocentralerna. I personalgrupperna framkom att arbetet ställer krav på flexibilitet och att man hjälper och ställer upp för varandra över gränserna. Det som oroade alla parter var bristen och svårigheterna att rekrytera främst läkare men även sjuksköterskor och sekreterare, vilket spiller över på den egna personalen och patienterna. Man önskade bättre utnyttjande av distansöverbryggande teknik med möjligheter att konsultera specialister i större utsträckning. Stöd att arbeta med patientsäkerhetsfrågor efterfrågades också.

Nationella patientsäkerhetskonferensen

I september var den 10:e nationella patientsäkerhetskonferensen som samlade över 2000 deltagare från hälso- och sjukvården inom regioner, landsting och kommuner. 40 företag, organisationer och myndigheter fanns representerade i monterutställningen och totalt erbjöds deltagarna att välja bland över 50 seminarier.

Detta år hade konferensen fokus på patientens betydelse för en säkrare vård, och ledare som är engagerade, stödjande och coachande så att medarbetarkraften frigörs. Vikten av arbetsglädje, teamarbete och hur nära vård kan bidra till mindre vårdskador. Att vi behöver lyfta fram det positiva i verksamheterna och att det med struktur i arbetet skapas säker vård.

Glädjande var att regionens arbete inom etik uppmärksammandes i en föreläsning som var både välbesökt och uppskattad.

Nationell patientenkät specialiserad slutenvård och öppen sjukhusvård

Under våren 2018 genomfördes patientenkäten inom slutenvård och öppen sjukhusvård. I Norrbotten skickade ca 9 600 enkäter ut. Svarefrekvens låg på ca 45 procent. Svarefrekvensen var relativt låg i hela landet något bättre inom slutenvården där Norrbotten låg bland de med högst svarefrekvens.

Inom både öppen- och slutenvården visar resultatet att Norrbotten ligger något lägre än riket i övrigt. Inom öppen- och slutenvården är helhetsintryck, respekt och bemötande de områden som patienterna skattar bäst. Lägst skattade är områdena information och kunskap.

Inom slutenvård somatisk vård skattar patienterna tillgänglighet och helhetsintryck högt. Förbättringspotential finns för information och kunskap.

Kvinnor upplever att de i mindre omfattning än män blir tillfrågade om levnadsvanor (exempelvis matvanor, tobaksvanor, alkoholvanor etc).

Beslut i utvecklingsrådet om genomförande av förstudier

Digital hälsocentral

Förstudien ska utreda möjligheterna till etablering av en digital hälsocentral, där patienter enkelt kan komma i kontakt med vården, beskriva sina söksaker och få tillgång till stöd, bedömning, diagnostisering och behandling via digitala tjänster.

Ordination och distribution av medicintekniska produkter till patient.

Ett arbete med en förstudie för att se om möjligheter till ny distributionsform och ordinationsmöjlighet som minskar på arbetsbelastningen för vårdpersonal kommer att starta inom kort. Förstudien ska också se över processen för beställnings-, utlämnings- och ordinationssystem som förenklar uppföljning, kontroll och beställning av dessa varor. Initialt fokus ligger på ordination och distribution av diabeteshjälpmedel.

Beställning och lagerhantering av ortopedtekniska produkter

En förstudie kommer inom kort att startas med målsättningen att ta fram ett förslag på åtgärder för ett bättre och effektivare stöd vid hantering av ortopedtekniska produkter – från beställning till hantering av fakturor.

Beslut i utvecklingsrådet om genomförande av uppdrag/projekt

Test och utvärdering av nytt systemstöd för medicinsk strålningsfysik

För att kunna möta kraven i den nya lagstiftningen från strålsäkerhetsmyndigheten (SSM) avseende uppföljning och rapportering av undersökningar utförda med joniserande strålning, så kommer ett nytt systemstöd att testas under 1 år.

Ny backuplösning för att hantera säkerhetskopiering av data

Regionens nuvarande backuplösning behöver byggas ut för att kunna hantera behovet av säkerhetskopiering av data från verksamheternas IT och MT system. En ny backuplösning kommer att upphandlas och införas under första kvartalet 2019.

Visionsdriven hälsa lägger grunden för fortsatt arbete mot visionen 2035

Region Norrbotten har lämnat in en ansökan till Vinnova i utlysningen om Visionsdriven hälsa. Ansökan avser initialt stöd för genomförande av en grundlig analys och planeringsfas under åtta månader i samverkan med Norrbottens kommuner, LTU, Länsstyrelsen samt en utvald kommun. Arbetet kommer att lägga grunden för det fortsatta arbetet mot visionen i 2035 –

Framtidens hälsa och vård. Beslut om beviljande av medel från Vinnova meddelas i slutat av november.

Fortsatt arbete med SAM-modellen

Samverka, agera, motivera (SAM) är en samverkansmodell för hur regionala och lokala aktörer kan främja barn och ungas hälsa samt förebygga psykisk ohälsa. Arbetet med SAM fortsätter i kommunerna Piteå, Älvsbyn och Arjeplog. Kommunerna erbjuds kontinuerligt processtöd från Utvecklingsavdelningen/Folkhälsocentrum i arbetet med att implementera modellen samt vid initiering av främjande och förebyggande insatser och metoder. Följande insatser är aktuella under hösten 2018:

- Utbildning av 11 representanter från samtliga tre ovan nämnda kommuner och Folkhälsocentrum i föräldrastödsmetoden ”Älskade förbannade tonåring”.
- I november sker utbildning av ca 50 deltagare från Piteå och Älvsbyn kommun samt Folkhälsocentrum i metodmaterialet Machofabriken, ett redskap för att arbeta våldsförebyggande och med jämställdhet i gruppen unga mellan 13-25 år.
- En övergripande satsning på mellanstadiet i Piteå har påbörjats. Satsningen består av ett antal insatser riktat till både pedagoger och elever.
- SAM-dag i Piteå för att lyfta de insatser som gjorts under den tvåårsperiod som kommunen arbetat med modellen kommer att anordnas 11 december. Föreläsare på temat barn och ungas hälsa har bjudits in.
- Just nu pågår en mycket viktig fas i implementeringen av SAM-modellen i Piteå där arbetet är i en övergångsfas från projekt till ordinarie verksamhet. Kommunen ges processtöd från Folkhälsocentrum i arbetet.

SAM-guiden – ett verktyg till kommunerna

Arbetet med SAM-modellen utvecklas nu från pilotprojekt till permanent modell. Vägledande verktyg i form av en guide för att implementera SAM-modellen har tagits fram som stöd till länets kommuner. Guiden bygger på forskning om implementering samt tidigare erfarenheter från pilotprojektet SAM och ger konkret vägledning vid uppstart och implementering av SAM som arbetsmodell. Guiden har tagits fram genom en medskapande process där lokala samordnare i de kommuner som arbetar med SAM-modellen (Piteå, Älvsbyn och Arjeplog) haft möjlighet att påverka innehåll och utformning. Spridning av SAM-guiden har påbörjats, bl.a. till folkhälsosamordnare i samtliga kommuner i Norrbotten. Förhoppningen är att SAM-guiden ska underlätta för ett mer långsiktigt arbete för att främja barn och ungas hälsa samt förebygga psykisk ohälsa i Norrbotten. SAM-guiden finns i tryckt format samt i PDF-format på www.norrbotten.se/sam

Kontaktfolder för unga som mår dåligt

En kontaktfolder med information till barn och unga i Norrbotten om vart de kan vända sig för att få råd, stöd och hjälp i frågor som rör psykisk hälsa har tagits fram inom arbetet med SAM. Syftet med kontaktfoldern är att minska stigma kring psykisk ohälsa samt sprida ett budskap om att det alltid finns

någon som bryr sig och kan hjälpa. Folderns innehåll visar ett brett utbud av verksamheter för att täcka så många behov som möjligt. Den är tryckt i litet format och får plats i en plånbok eller ett mobilfodral så att man som ung alltid kan ha den med sig och ta fram vid behov.

Det finns även en tillhörande affisch som kan användas för att sprida information om foldern till unga.

Kontaktfoldern med tillhörande affisch har spridits till elevhälsan i länet, länets barn- och ungdomsmottagningar, barnsjukvården samt andra verksamheter där barn och unga finns.

Utökad regional samverkan

Under våren har en närmare samverkan med andra regionala aktörer inletts inom ramen för SAM. Genom forsknings- och utvecklingsprojektet Hälsoskolan samarbetar Region Norrbotten, Norrbottens Kommuner och Luleå Tekniska Universitet för att bygga en samverkansorganisation som ska underlätta det hälsofrämjande arbetet i hela länet.

En del av detta arbete är att lyfta goda exempel på hälsofrämjande insatser för barn och unga, vilket gör Hälsoskolan till en viktig samarbetspartner i spridningen av SAM till fler kommuner. Hälsoskolans webbportal kommer bl.a. att användas som plattform för att sprida information om olika arrangemang och utbildningar som ges inom ramen för SAM samt ge inblick i kommunernas arbete med SAM-modellen.

Utöver detta fortlöper och fördjupas samverkan mellan Folkhälsocentrum och Länsstyrelsen i att stärka det lokala arbetet för barn och ungas hälsa.

SAM och Suicidprevention

Under vecka 24 utbildades 18 nya YAM-instruktörer från elevhälsan i kommunerna Luleå, Arjeplog, Boden och Övertorneå. Totalt har 47 instruktörer utbildats under åren 2016-2018. Norrbotten har nu fler utbildade instruktörer än Stockholms län. Youth Aware of Mental health (YAM) är ett program för skolelever i åldern 14–16 år som främjar diskussion och utvecklar färdigheter för att möta livets svårigheter och öka kunskap om psykisk hälsa. YAM är den enda metoden för tonåringar som visat sig minska suicid med så mycket som 50 procent. Eleverna får information om psykiskt hälsofrämjande livsstilar och hur man kan hjälpa sig själv och sina kompisar. Instruktörsutbildningen ges av Nationellt centrum för suicidforskning och prevention (NASP) vid Karolinska Institutet. Utbildningen finansierades av statliga medel och är en del av Region Norrbottens suicidpreventiva arbete och arbetet med SAM.

Forskardagen visade på en bredd i den forskning som bedrivs i regionen

Vartannat år anordnar Region Norrbottens enhet för forskning och lärande en forskardag då regionens forskare och doktorander får möjlighet att pre-

sentera sina forskningsprojekt. I år hade ett 50-tal åhörare samlats på Sunderby sjukhus konferenscentrum. Fredrik Pettersson, ny chef för enheten för forskning och lärande konstaterade att forskningsresultaten borde kunna kopplas tydligare till de styrande dokument och strategier som tas fram på ledningsnivå samt vara del i kunskapsstyrningen där bästa möjliga kunskap ska ligga till grund.

Under dagen presenterades ett axplock av regionens pågående forskning. Föreläsarna var både erfarna forskare med docentkompetens och långvarig handledarkompetens samt doktorander som kommit olika långt i sin forskarutbildning. Projekten som bedrivs är både regionala, nationella och internationella med samarbetspartners från olika universitet och verksamheter i Sverige och utomlands. Forskningen spänner över många olika verksamhetsområden och det som presenterades handlade bland annat om medicin, psykiatri, gynekologi, öron-näsa-hals och kirurg.

Tre av Region Norrbottens större forskningsatser presenterades

Fiona Murray, forskningskoordinator, presenterade NICE studien (Nutritional impact on Immunological maturation during Childhood in relation to the Environment). Det övergripande syftet med studien är att undersöka hur immunsystemet mognar hos nyfödda och små barn. Dessutom vill forskningsstudien öka kunskapen om hur mammans matvanor, familjens exponering till miljögifter och barnets introduktion av olika födoämnen kan påverka barnets immunförsvarsutveckling.

Linnea Hedman, docent och projektledare vid OLIN studierna (Obstruktiv Lungsjukdom I Norrbotten) presenterade resultat från en nyligt publicerad studie om användningen av e-cigarett hos svenska tonåringar. Forskningsverksamheten inriktar sig främst på sjukdomarna astma, allergi och KOL. Övergripande syfte är att identifiera vad som ger upphov till sjukdomarna, men även vad som kan förbättra sjukdomsutvecklingen.

Mats Eliasson, professor, överläkare och forskare inom MONICA-studierna (MONItoring of trends and determinants in CARDiovascular disease) presenterade även han resultat från en nyligt publicerad studie där han jämfört tidstrender för riskfaktorer för hjärtkärlsjukdom i Norrbotten och Västerbotten. Det huvudsakliga syftet med studierna är att belysa den långsiktiga utvecklingen av hjärtinfarkt, stroke och diabetes samt hur riskfaktorerna för dessa sjukdomar förändras i befolkningen över tid.

Region Norrbottens verksamhetsmodell och flödesutbildning

Under hösten 2018 genomförs ytterligare två omgångar av ledarskapsprogram inom patient- och flödesorientering. Syftet med utbildningen är att ge kunskaper för att förbättra patienternas väg genom vården, minska på slöserier och skapa bättre flyt i vardagen både för patienter och för medarbetare.

Utbildningen ger grundläggande kunskaper om flöden, ledarskap och förbättringsarbete och utgår från Regionens verksamhetsmodell.

Utbildningen riktar sig till chefer och ledare inom Region Norrbotten och genomförs under totalt fyra dagar. Sammanhållande är utvecklingsavdelningen och utbildningen genomförs med interna resurser från Region Norrbotten.

Workshop avancerad klinisk sjuksköterska (AKS)

I början av oktober genomfördes en workshop med länets avancerade kliniska sjuksköterskor (AKS) tillsammans med chefer från Närsjukvården, Utvecklingsavdelningen och LTU.

En AKS (avancerad klinisk sjuksköterska) arbetar självständigt och tar hand om alla behov som patienten har vid samma vårdtillfälle, inklusive diagnostisering och behandling. För många patienter är detta den bästa vårdnivån. Det möjliggör fler tider till läkarna för de mest komplicerade fallen. Regionens satsning på yrkesrollen avancerad klinisk sjuksköterska är ett led i att möta utmaningen med att färre personer ska vårda allt fler. Att utveckla vårdens yrkesroller, ansvar och arbetsuppgifter så att kompetens används på ett effektivt sätt är ett viktigt steg i vårt arbete mot framtidens hälsa och vård år 2035.

Syftet med dagen var att utveckla vårt koncept för rollen som AKS, skapa nätverk för erfarenhetsutbyte mellan länets AKS samt diskutera LTU:s förutsättningar att i framtiden erbjuda AKS utbildning. Under del av dagen deltog Lisbeth Fagerström, professor i vårdvetenskap vid Åbo Akademi och delade med sig av bakgrund och innehåll i den finska AKS utbildningen.

Forskning om unga nyanländas upplevelse av hälsa

I en studie gjord av Region Norrbotten, Luleå tekniska universitet och högskolan i Halmstad, har slutsatser dragits om upplevelsen av hälsa hos unga nyanlända. För att den nya kunskapen ska kunna användas av andra har studiens resultat under hösten publicerats i tidskriften *International journal of migration health and social care*. Artikelns titel är *My heart has no hurt*. Författare är Maya Bergström Wuolo, folkhälsosstrateg på utvecklingsavdelningen Region Norrbotten, Josefin Dahlström, hälsovägledare i Luleå, Kristin Hertting, högskolan i Halmstad samt Catrine Kostenius, Professor i hälsovetenskap vid Luleå tekniska universitet.

Syftet var att undersöka hälsa ur unga nyanländas perspektiv. 25 unga nyanlända pojkar och flickor valde att delta i studien genom att skriva öppna brev på svenska och rita bilder utifrån frågeställningen "nu ska jag berätta om när jag mådde bra, det var...".

Resultatet visade att det var viktigt för informanterna att känna kontroll och få bestämma själv, hitta styrka i tankar och minnen - bra som dåliga och ha

en känsla av sammanhang i det nya samhället de kommit till. Ett annat fynd som gjordes i studien var att när hälsoaspekten saknades upplevde informanterna ensamhet och ångest. Enligt informanterna är det hälsofrämjande att få grundläggande behov som mat, sömn och någonstans att bo tillfredsställda, men det tas lätt för givet. Att kunna tala om frågor som rör vardagsliv, social integration och att finna makt i minnen - positiva och negativa - kan främja hälsan hos unga nyanlända.

Stort intresse för utbildningar i etik

Region Norrbottens etiska råd fortsätter att anordna utbildningar under hösten bland annat genom att under en heldag utbilda ST-läkare i etik samt anordna ett större etikseminarium riktat till alla medarbetare. I juni examineras 20 nya etikombud och i september startar en ny etikombudsutbildning. På den Nationella patientsäkerhetskonferensen i Stockholm i september föreläser ordförande i etiska rådet om hur Region Norrbottens arbete med etik kan kopplas till patientsäkerhet.

Vård och omsorg i glesbygd som försöksområde

De fyra norrlandstingen/regionerna Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Västernorrland beslutade via Norrlandstingens regionförbund våren 2017 att inrätta ett gemensamt ”Råd för vård och omsorg i glesbygd”. Uppdraget för rådet är att ta fram en strategi för utveckling av vård och omsorg i glesbygd.

Rådet konstaterar att glesbygdsområdets kontext passar utmärkt som försöksområde för att utarbeta nya arbetsmodeller och metoder som bidrar till den nödvändiga redesignen av den svenska hälso- och sjukvårds- och omsorgsmodellen. Kontakter har därför tagits med socialdepartementet för att undersöka intresset för att inrätta denna typ av försöksområden inom respektive norrlandslän. För Norrbottens del handlar det om Övertorneå och Jokkmokk och projektidén är förankrad hos socialcheferna inom respektive kommun.

Region Norrbottens målbild ”hälsa och vård år 2035” används som utgångspunkt i ansökan och sammanfattar de övergripande målsättningarna med detta utvecklingsarbete. Samverkan mellan specialiserad vård, primärvård och omsorg är nödvändiga förutsättningarna för framgång i utvecklandet av god och nära vård.

I glesbygdsområden måste organisationer som landsting och kommuner samverka för att samhällsservice ska kunna behållas och utvecklas. Detta passar utmärkt som praktisk modellutveckling i den omstrukturerad av svensk sjukvård som föreslås i Anna Nergårds arbete kring ”God och nära vård” SOU 2018:39.

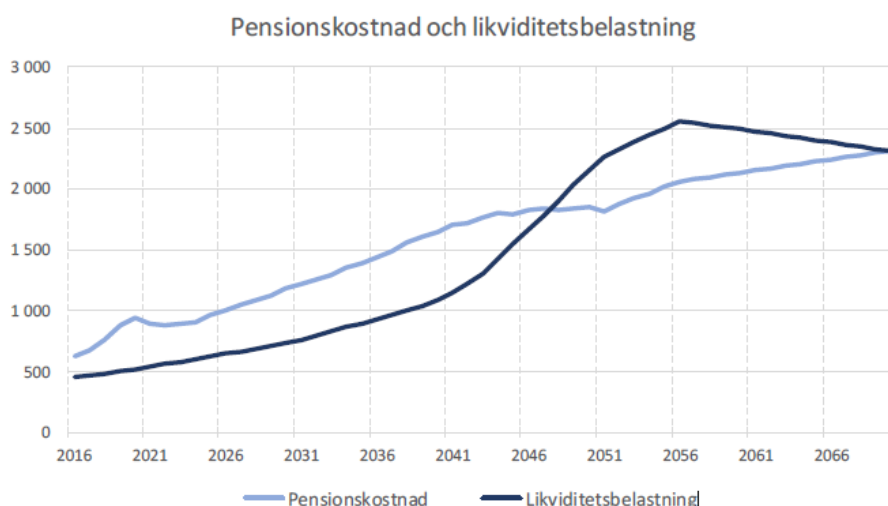
Äskande om medel

De fyra norrlandstingen/regionernas ansökan innefattar äskande om ett tillfälligt tillskott på 4 mkr/år per landsting/region i 4 år för att:

- Skapa organisationsmodeller och arbetssätt för omställning av hälso-, sjukvårds- och omsorgssystemet som underlättar samverkan mellan såväl offentliga aktörer, privata parter och civilsamhället.
- Utredning av möjligheterna till gemensam datainsamling och struktureringen av denna.
- Utifrån relevant data bygga hjälpmedel i form av simulerings- och optimeringsverktyg.
- Skapa en gemensam struktur för utvärdering och FoU

Implementering av placeringsstrategin i ny finanspolicy

Både pensionskostnaderna och likviditetsbelastningen från pensionsutbetalningarna beräknas öka kraftigt de kommande 25 åren. På 2040-talet avtar ökningstakten på pensionskostnaderna, medan likviditetsbelastningen stiger kraftigt.

Med utgångspunkt från dessa utmaningar antog regionfullmäktige i juni 2018 en ny finanspolicy med en placeringsstrategi där målet med kapitalförvaltningen är att täcka hela pensionskulden för att möta de framtida pensionsutbetalningarna. För att klara den målsättningen ska ytterligare avsättningar till pensionsportföljen göras och avkastningen måste bli högre men med kontroll på risken.

Förvaltningen bygger på en dynamisk allokationsstrategi med fokus på riskhantering. Andelen aktier i pensionsportföljen ska enligt strategin vara hög för att nå hög avkastning och löpande justeras så att portföljens värde inte riskerar att falla under 85 procent av det högsta värdet de senaste 24 månaderna.

En plan för implementering av placeringsstrategin har tagits fram och arbetet har påbörjats.

I augusti överfördes 471 mnkr från likviditetsförvaltningen till pensions-

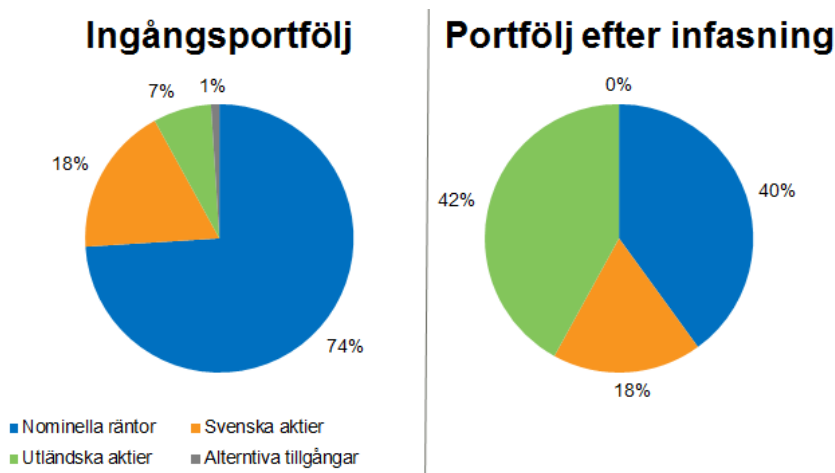
förvaltningen och en ny avsättning på 200 mnkr har också gjorts. Ytterligare avsättningar kommer att göras under de kommande åren motsvarande ökningen av pensionsskulden under förutsättning att likviditeten tillåter det. En ny portföljsammansättning har tagits fram och en infasning i åtta steg är påbörjad där en stor del av tidigare innehav avyttras och investeringar görs i andra fonder. Infasningen planeras vara klar till årsskiftet 2018/2019. Infasningen medför att de orealiserade vinsterna i portföljen kommer att realiseras under 2018.

Infasningen innebär:

- Anpassning till riktlinjer kring ansvarsfulla placeringar
- Högre aktieandel
- Större andel utländska aktier
- Lägre andel aktivt förvaltade aktiefonder
- Inga alternativa tillgångar

Inför infasningen hade portföljen ett marknadsvärde på 3 730 mnkr och innehöll 30 fonder. Portföljen bestod av 74 procent av räntebärande tillgångar, 18 procent av svenska aktiefonder, 7 procent av utländska aktiefonder och en procent av alternativa tillgångar.

Den nya strategin innebär att andelen aktier kan ökas i portföljen. När infasningen är klar kommer aktieandelen att vara ca 60 procent om inget oförutsett händer på marknaden.

Sammanfattning

- Regionen säkerställer att det finns tillgängliga medel i framtiden för att klara av samtliga utbetalningar till pensioner utan att det riskerar tränga undan behov av likviditet för andra ändamål.
- Det ökade kapitalet i kombination med en högre avkastning innebär att avkastningen i kronor bidrar till finansieringen av de ökande pensionskostnaderna.
- Portföljens övervärden realiseras i resultaträkningen innan de nya redovisningsreglerna träder i kraft 2019.

- Målsättningen ligger helt i linje med regionens strategiska mål att skapa ekonomiska förutsättningar som ger handlingsfrihet och som inte belastar kommande generationer.

Bilagor:

Ledningsrapport per september 2018